

SERMO XXIX.

In Natali Domini XXI.

Legitur hic sermo cum sancti Augustini nomine in Bibl. Laur., Plut. xiv, cod. II, fol. 296. Nil ob stare videtur, quin beato Doctore ascribatur, nisi quod tres aut quatuor lineæ occurrunt, quæ pariter inveniuntur in alio sermone, cui titulus In nocte Natalis Domini, et quem, licet pulcherrimum, in appendicem relegavimus, quia in quibusdam codicibus præfixum habet nomen sancti Fulgentii. Sed hæc ratio non ita gravis videtur, ut propter eam repudiatur hic sermo doctis piisque sententiis refertus, cum sapius sanctus Fulgentius sanctum fuerit Augustinum imitatus. Ponatur igitur inter Augustinianos cum numero in Natali Domini xxxii.

SYNOPSIS.

I. Christi nativitas mirabiliter Dei commendat charitatem. II. Hæc autem nativitas non est prima et æterna, sed secunda et temporalis. III. Hanc nativitatem præcessit matris existentia, cujus matris virginitas et fecunditas mirabiliter sociantur. IV. Nativitas Christi mirabile exhibet mysterium. V. Christus verus homo venit, ut homines faceret salvos, et Dei filios. VI. Incarnationis mysterium verbis in invicem contrariis explicatum videtur; nulla vero adest contradictio in Ecclesiæ doctrina. VII. Credendum ergo firmiter, quæ sancta tenet Ecclesia de hoc mysterio, speciatimque de utraque Christi nativitate, cujus differentia et similitudines hic exponuntur. VIII. Cum grato corde considerandum mira beneficia nobis collata in incarnationis

redemptionisque mysteriis. IX. Unus est ergo Christus Deus et homo, qui natus pro nobis, et pro nobis mortuus est.

I. TEMPORALIS secundum carnem Filii Dei, Domini nostri, nativitas ante sæcula prædestinata, in hoc sæculo præsentata, a Prophetis prænuntiata, ab Apostolis prædicata, in Veteri Testamento figuris congruentibus obvoluta, in Novo Testamento rebus manifestissimis revelata, Patribus promissa, nobis exhibita, fratres charissimi, commendat (1) in nobis Dei gratuitam charitatem. Gratuitam quippe nobis impendit (2) Deus dilectionem, quibus gratis Unigeniti sui misit redemptionem. «Redemptionem enim misit Dominus populo suo¹;» quod de Christo intelligendum esse beatus Paulus ostendens, ait: «Qui factus est sapientia nobis a Deo et justitia, et sanctificatio, et redemptio².»

II. Ista vero nativitas Filii Dei, quam hodie celebramus, non est de utero Dei Patris, sed de utero Virginis matris. Huic nativitati suæ præposuit initium mundi, præposuit, et quod est mirabilius, plenitudinem temporis³. Istam nativitatem suam ille filius servavit, quem æternus Pater sine tempore generavit; sic nascendo dignatus Filius a Patre mitti, qui nunquam potest a Patre dimitti. Non est ergo ista ejus prima nativitas, sed secunda.

III. Istam nativitatem Filii Dei humanitas materna præcessit, cujus primam nativitatem paterna Divinitas nullatenus antecessit. Qui ergo non est posterior Patri, idem factus est posteriori matri. Inde est quod hodie celebremus sanctæ Virginis partum, illius utique virginis quam sic veraciter prædicamus et matrem, cujus virginitatem

¹ Psal. cx, 9. — ² 1. Cor. i, 30. — ³ Galat. iv, 4.

(1) Cod. addit male *Deus*. — (2) Id. *impendat*.

glorificavit materna fecunditas, et cujus maternam (1) fecunditatem glorificavit intemerata virginitas. Huic enim virgini gratia fecunditatis accessit, sed ab ea gratia virginitatis non recessit. Hujus enim virginis talis (2) est foetus, ut ei nullatenus ista possit inesse fecunditas, nisi permaneret ejus intemerata virginitas. Sola haec virgo singularem gratiam summæ divinitatis accepit; soli donatum est, ut in illa, et de illa rerum omnium Creator misericorditer crearetur, Institutor foeminarum sine semine conciperetur, et Deus sine initio natus, initialiter nasceretur.

IV. Istam Filii Dei nativitatem, quæ in tempore facta est, Doctor gentium insinuans ait: « Cum autem venit » plenitudo temporis, misit Deus Filium suum, factum » ex muliere, factum sub Lege, ut eos qui sub Lege » erant, redimeret, ut adoptionem filiorum recipere- » mus¹. » Quibus verbis beatissimus Paulus fecit corda nostra ad intelligentiam nostræ salvationis intenta. Divinorum namque fidelis conscius arcanorum, prædicavit nobis multum mirabile, multum amabile sacramentum. Quare mirabile? quia sic factum est. Quare amabile? quia pro nobis factum. Quare mirabile? quia ille qui natus est verus Deus ex Deo, idem (3) est natus ex homine verus homo. Quid enim tam mirabile, quam ut verus Deus, qui naturaliter Dominus (4) natus est de Patre, idem servus nasceretur ex Virgine, et Creator omnium temporum crearetur in tempore. Quare autem nobis hoc amabile (5) sacramentum? quia Unigenitus, qui est

¹ Galat. iv, 4, 5.

(1) Cod. male *vera*. — (2) Deest *talis* in cod. — (3) Cod. *id.* — (4) Id. bis habet *Dominus*. — (5) Id. male *amirabile*.

in sinu Patris⁴, ideo nasci dignatus est ex homine verus homo, ut nos nasci faceret (1) ex Deo.

V. Ut autem idipsum quod dicimus cunctis audientibus plenius atque planius innotescat, ea quæ de Unigeniti Dei humana nativitate simul audivimus, denuo resolvamus. « Cum autem venit, inquit, plenitudo temporis, misit Deus Filium suum, factum ex muliere, factum sub Lege². » Ecce qualiter Deus verus, natus est verus homo. Quid autem vobis jam (2) Dei humana nativitas contulerit, ostendens Apostolus ait: « Ut » eos qui sub Lege erant redimeret, ut adoptionem filiorum recipere- » rum recipere- » mus³. » Ecce quemadmodum natus Deus homo, fecit ut nos homines nasceremur ex Deo. Etenim per gratiam ex Deo nati sumus, quando adoptionem filiorum, Deum credendo, cepimus. Ex Deo enim natos beatus Joannes ostendens ait: « Quotquot autem ceperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui » credunt in nomine ejus, qui non ex sanguinibus, neque » ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo » nati sunt⁴. » Hanc adoptionem divinæ gratiæ recepimus in homine secundo, quam perdideramus in primo. Item gratiam non habuimus, quando in iniquitatibus concepti, et in delictis nati sumus; quia prius cognoscimur eam (3) perdidisse, quam nasceremur in carne. « In quo omnes peccaverunt⁵, » in ipso adoptionis gratiam perdidit. « Commendat autem suam charitatem Deus in nobis⁶, » quia factum est ut Unigenitus, per quem facta sunt omnia⁷, fieret inter omnia, in plenitudine temporis factus, per quem factum est tempus.

¹ Joan. i, 18. — ² Galat. iv, 4. — ³ Ibid. 5. — ⁴ Joan. i, 12, 13. — ⁵ Rom. v, 12. — ⁶ Ibid. 8. — ⁷ Joan. i, 3.

(1) Cod. *fecisset*. — (2) Id. *tam*. — (3) Deest *eam* in cod.

VI. Discernendum est autem, dilectissimi fratres, quomodo potuerit fieri per quem facta sunt omnia; vel qualiter in plenitudine temporum factus asseritur, per quem facta sunt tempora. Utrumque enim sancti Prophetæ Apostolique dixerunt; utrumque nobis veracius ipsius veritatis Discipuli tradiderunt. Christus enim qui hujus nativitatis suæ testes misit Apostolos natus, ipse Prophetas mittere dignatus est nasciturus. Et Prophetæ igitur et Apostoli a veritate missi venerunt, et ab eadem, quod nobis dicerent, audierunt. In quorum verbis nihil est falsum, nihil est dubium, sed totum manifestissime verum, totum verissime manifestum. Ecce, fratres charissimi, prophetica apostolicaque doctrina. Dum Dei Filium, et factorem dicit et factum, dum creatorem asserit et creatum, dum temporalem prædicat et æternum, nullatenus a se ipsa discrepat, nec se ipsam vitio falsitatis oppugnat, sed salubrem fidei veritatem in utriusque nativitatis vera professione conservat. Manet enim prorsus in Domino unigenito utraque nativitas vera, in quo vera manet humana divinaque substantia. Hinc est quod indubitanter catholica Ecclesia unum eundemque Dei Filium creatorem redemptoremque suum cognoscit: creatorem scilicet, quia secundum divinitatem fecit illam; redemptorem vero quia secundum carnem factus est propter illam. Novit certissime sponsum suum castissima sponsa, quæ illi est utriusque naturæ plenitudine ac veritate conjuncta. Novit ipsum caput suum, non solum ex patre ac in Patre manere sempiternum atque incommutabilem Dominum, verum etiam de Matre ipsum Deum hominem temporalem extitisse perfectum. Novit in eo unam divinitatis cum Patre naturam; novit unam cum Matre carnis animæque substantiam. Novit unum eundemque Christum, qui et esse cœpit, et esse non cœpit. Unige-

nitum quippe Dei Filium, quem novit Ecclesia catholica, ex æterno Deo æternum Deum, ipsum novit ex homine temporali temporalem factum. Propter hoc sancta Ecclesia unum eundemque Dei Filium, et Patri æqualem prædicat, et minorem, quia novit unum mediatorum Dei et hominum¹ hominem Christum Jesum, naturæ salvatricis et salvatæ participem. Naturam quippe nostram, quam ex nobis Deus totam gratuita bonitate salvavit, totam Deus unigenitus, ut salvaret, accepit; atque ita factum est, ut et Deus Pater homini salutem per unigenitum Deum, divinitatis suæ participem, daret, et homo salutem a Deo, per eundem unigenitum Deum participem humanitatis, acciperet, atque ita in uno eodemque Dei Filio, vera salus fidelium permaneret. Hæc est vera catholicæ fidei regula, hæc est divina sanaque doctrina, utramque naturam veram credere in Filio Dei, et ex hoc utramque nativitatem unius ejusdemque Filii veraciter confiteri.

VII. Sit igitur, fratres, in nostris cordibus certum, fixum, sit fidei veritate fundatum, sit charitatis plenitudine radicum, unigenitum Deum per quem facta sunt omnia, secundum veritatem natum semel sine tempore, semel in tempore, semel sine initio, semel a certo (1) initio; semel de Deo Patre, semel de Virgine Matre, de Deo Patre sine aliqua matre, de Virgine vero Matre, non omnino sine aliquo Patre, sed sine homine patre; Deum quippe habet Patrem unigenitus Deus, non solum in illa nativitate, qua sine initio Deus natus est de Deo Patre, sed etiam in ista qua temporaliter est Deus homo creatus ex virgine. In prima itaque nativitate Deus Pater

¹ 1 Tim 11, 5.

(1) Sic cod.; forte legendum *accepto*.

verbum eructavit ex corde¹; in secunda vero nativitate, ipsum Verbum carnem (1) factum peperit Virgo Mater ex corpore. In illa Deus excelsus a Patre est natus ex utero; in ista idem sponsus humilis virgineo processit ex thalamo. Illa ergo nativitas nos fecit, quos ista reficeret; illa creavit, quos ista redimeret; illa homines condidit, quos ista Deo in filios adoptaret (2). Per illam sumus factura Creatoris, per istam sumus hæreditas Redemptoris. Per illam Dei Filius creavit homines, per istam dignatus est facere cohæredes. Per illam omnis homo creatur in mundo, per istam est justus omnis regnaturus in cælo. Illa temporalem donavit creatis hominibus vitam; ista redemptis beatitudinem contulit sempiternam.

VIII. Attende igitur, homo, quid tibi præstiterit (3) unigenitus Deus, cum esses indignus. Tu erraveras, ille quæsivit; tu perieras, ille te invenit; tu te (4) vendideras, ille te redemit; tu te occideras, ille te suscitavit. Hæc autem omnia gratis faciens venit; quando in te nec meritum boni operis, nec aliquid initium bonæ voluntatis invenit. Cum ergo divina beneficia cogitamus, solam Dei gratiam (5), cessantibus bonis meritis, invenimus. Quid enim boni fecimus (6), dilectissimi fratres, ut tantum nobis beneficium præstaretur, ut Deus verus pro nobis verus homo fieri dignaretur, ut Unigenitus Patri naturaliter coæternus de virgine temporaliter nasceretur, ut Altissimus humiliaretur, ut indeficiens Angelorum panis foemineis uberibus lactaretur, ut Immensus in præsepi

¹ Psal. XLIV, 2.

(1) *Carnem* antiquitus legebatur in codice, quod correctum est male manu recentiori, ut legeretur *caro*. — (2) Cod. *adoptaverit*. — (3) Id. *præstitit*. — (4) *Deest te* in cod. — (5) Cod. *sola Dei gratia*. — (6) Similia leguntur in sermone *in nocte Natalis Domini* qui legitur in appendice nostro, et modo sancto Augustino, modo sancto Fulgentio tribuitur.

brevissimo poneretur, ut Rex omnium sæculorum contumeliis afficeretur, ut Justificans injusto iudicio (1) damnaretur, ut ille in quo non est iniquitas inter iniquos deputaretur, ut Auctor vitæ ad mortem cum latronibus duceretur, nec solum cum impiis, sed etiam pro impiis moreretur? Testatur enim Apostolus quia «Christus pro impiis mortuus est¹.» Quomodo autem pro justis poterat nasci, qui pro impiis dignatus est mori?

IX. Unus est ergo idemque Christus verus in utraque natura, verus in divinitate, verus in humanitate; verus de Patre, verus de Matre; verus in æternitate, verus in tempore; verus in (2) immortalitate, verus in morte; verus in morte, verus in resurrectione. Hoc est magnum pietatis sacramentum, quod Deus unigenitus secundum carnem traditus est propter delicta nostra, secundum carnem resurrexit propter justificationem nostram. Quia vero Dei Filius opus redemptionis nostræ, quod sua nativitate cœpit, sua redemptione perfecit a Deo (3), nos in die quo nativitatem Domini celebramus, diem quoque resurrectionis ejus vobis omnibus nuntiamus, prope-rante (4) Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre sanctoque Spiritu vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

¹ Rom. v, 6.

(1) Cod. *in justo*. — (2) *Deest in* in cod. — (3) Cod. *adeo*. — (4) Sic cod., forte *operante* aut *præcipiente*.

SERMO XXX.

In Natali Domini XXII.

Hunc sermonem suppeditavit Cod. 1 Bibl. Laurent., Plut. xiv, fol. 29, cum nomine sancti Augustini, cui vere tribuendus videtur. Ejus locus post sermonem præcedentem cum numero in Natali Domini xxxiii.

SYNOPSIS.

I. Christi nascentis stupenda mysteria. II. Signa multa Christi nativitatem præcesserunt, quasi futurorum miraculorum præludia. III. Magi quare hunc regem Judæorum, nec alios, quæsierunt et adoraverunt.

I. CHRISTUS nascitur, exultat mens hominum. Creator hominum procedit ex utero puellari, et viscera complexu carnis immunia, Filium hominis protulerunt, cujus patrem hominem non pertulerunt. Implentur in foemina partus sui tempora, nihil de lege nascentium mutat processura majestas. Sic nasci debuit qui pro humani generis liberatione non recusabit (1) occidi. Christus nascitur, Deus de Patre, homo de Matre. De Patre principium vitæ, de Matre finis mortis; Patris revelator, Matris creator; ante omnia tempora Verbum, opportuno tempore caro; sub sole conditus, conditor solis; sempiternus cum Patre, hodiernus ex Matre; sine quo nunquam

(1) Cod. recusabat.

Pater fuit, sine quo Mater nunquam mater fuisset. Quæ peperit, et mater, et virgo est; quem peperit, et infans, et Verbum est. Homo factus est, hominis fabricator, genitus ex matre quam genuit, et ubera quæ implevit, expressit. Homo factus est, qui Deus erat, nec amittendo quod erat, fieri voluit ipse quod fecit. Etenim hominem Deo addidit, non in homine Deum perdidit. Nec enim quando membra humana suscepit, opera divina deseruit, sed ita virginali utero receptus est, nec inclusus, ut nec Angelis subtraheretur sapientiæ cibus, et nos gustaremus quam suavis est Dominus. Merito locuti sunt coeli, gratulati Angeli, lætati pastores, Magi in meliora mutati, turbati reges, parvuli coronati. Lacta, mater, cibum nostrum. Lacta panem de cœli arce venientem, et pone in præsepi, velut piorum cibaria jumentorum. Lacta eum qui talem te fecit, ut ipse fieret in te, qui sibi, priusquam nasceretur, et uterum, de quo nasceretur, et diem, in quo nasceretur, elegit; et ipse condidit quod elegit, ut velut « Sponsus de thalamo suo inde procederet¹, » et sponsam suam amplecteretur Ecclesiam.

II. Videtis quæ nascentem Dominum signa præcesserint. Prophetæ multo ante testantur Conditorem coeli et terræ in terris adorandum; Angelus nuntiat Creatorem carnis in carne venturum; salutat Joannes ex utero in utero Salvatorem; Simeon senex Deum agnoscit infantem, Anna vidua Virginem Matrem. Hæc sunt testimonia nativitatis tuæ, Domine Deus noster, antequam tibi fluctus substernerentur, antequam ventus te imperante siluisset; mortuus te invocante vixisset, sol te moriente subito paluisset, terra te resurgente tremuisset, cœlum te ascendente patuisset. Ecce Magi ab ipso solis ortu, stella duce, ad fidei primitias excitati, per immensa terrarum spatia

¹ Psal. xviii, 6.

cucurrerunt, quærentes Regem, cui capita curva submitterent.

III. Sed, o Magi, cur istum potissimum, si vere regem Judæorum putastis, adorare voluistis? Nonne per multa sæcula plurimi reges nati sunt Judæorum; David eximius imperator, Salomon rex potentissimus? Ad nullius exordium, ad nullius imperium cucurristis. Sed nullus antea dignitatis suæ cœlum habuit delatorem. Nunc vero regum omnium Regem, nunc Opificem suum stella demonstrat. Sic Deus agnoscitur, qui cœlo indice, ut nemo de ipsius deitate dubitet, nuntiatur.

SERMO XXXI.

In Natali Domini XXIII.

Sermo iste, et qui proxime sequitur, eruuntur ex duobus codd., nempe ex Cod. 1, Plut. xxx sinist. Bibl. Laurent., fol. 56 b, et ex cod. cxliii, Bibl. Ædil., fol. 102. In hoc ultimo codice de duobus fit unus; in priori autem distinguuntur, et quidem jure, cum nulla inter duos videatur esse connexio. In utroque codice sancto Augustino tribuuntur. Ponatur hic post sermonem præcedentem cum numero in Natali Domini xxxiv.

SYNOPSIS.

I. Nativitatis Christi magnum gaudium. II. Gaudeat populus faciendo quod jubetur.

I. OMNES Scripturæ, quas nunc audivimus, charis-

simi, lætitiâ nobis publicam, et commune gaudium nuntiarunt. Psalmista enim dicit: « Exultate Deo adjutori nostro¹. » Apostolus vero: « Gaudete in Domino » semper²; » Evangelista autem ait: « Evangelizo vobis » gaudium magnum³. » O beatam diem hanc, in qua juxta auctoritatem Scripturarum gaudentes et exultantes natalem Domini nostri Jesu Christi, et cum Psalmista agimus, et cum Evangelista colimus, et cum Apostolis Prophetisque celebramus (1).

II. Magna utique hodie Christiani populi exultatio, quæ Scripturarum sacrarum exemplo agitur, et ideo beatum est hodie gaudium nostrum, quia hoc fecit gaudens populus, quod jubetur. Quam sancta esset (2) plebs Ecclesiæ istius, si semper hoc faceret, quod imperatur a Christo. Unde obsecro vos, fratres charissimi, ut semper jussionem Domini faciatis, ut possitis in omnibus in æternitate gaudere. Sicut enim hodie in hac festivitate natalis Dominici læti sumus, sic qui voluntatem Domini Christi fecerit in hoc sæculo, venturam æternamque festivitatem cum Angelis celebrabit in cœlo.

SERMO XXXII.

In Natali Domini XXIV.

Vide notam sermoni præcedenti præfixam. Locus ejus sermonis post præcedentem cum numero in Natali Domini xxxv.

¹ Psal. lxxx, 2. — ² Philip. iv, 4. — ³ Luc. ii, 10.

(1) Sic cod. cit; cod. 1 celebremus. — (2) Codd. male erat.